189. številka. V Ljubljani, v četrtek 25. avgusta 1921. LIV. leto

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan popoldne, izvzemši nedelje in praznike.

Inserati: Prostor 1 m/m × 54 m/m za male oglase do 27 m/m višine 1 K, od 30 m/m višine dalje kupčijski in uradni oglasi 1 m/m K 2·—, notice, poslano, preklici, izjave in reklame 1 m/m K 3·—. Poroke, zaroke 80 K. Zenitne ponudbe, vsaka beseda K 2·—. Pri večjih naročilih popust.

Vprašanjem glede inseratov naj se priloži znamka za odgovor.

Upravništvo „Slov. Naroda“ in „Narodna Tiskarna“ Knaflova ulica št. 5, pritlične. — Telefon št. 304.

„Slovenski Narod“ velja v Ljubljani in po pošti:

v Jugoslaviji:		v inozemstvo:	
celoletno naprej plačan	K 300·—	celoletno	K 480·—
polletno	„ 150·—	polletno	„ 240·—
3 mesečno	„ 75·—	3 mesečno	„ 120·—
1 „	„ 25·—	1 „	„ 40·—

Pri morebitnem povišanju se ima dalješa naročnina doplačati.

Novi naročniki naj pošiljejo v prvič naročnino vedno ☞ po nakaznici.

Na samo pismena naročila brez posiatve denarja se ne moremo ozirati.

Uredništvo „Slov. Naroda“ Knaflova ulica št. 5, I. nadstropje. Telefon štev. 34.

Dopise sprejema le podpisane in zadostno frankovane.

☞ Rokopisov ne vrača. ☜

Posamezna številka velja K 1·20

Poštnina plačana v gotovini.

Resnica o Jugoslaviji.

»Čas«, ilustrovana revija za izobrazbo in napredek, ki izhaja v Clevelandu v Ameriki, je priobčil v svoji 7. letošnji številki pod naslovom »Resnica o Jugoslaviji« nastopni članek:

»Bili so časi, ko ni bilo Jugoslavije. In porodila se je v vseh zavednih Jugoslovanih želja, da bi bila. Želja je bila velika in močna, ki je prepajala vsa srca brez ozira na osebna mišljenja in prepričanja. Ko nam je bila zagotovljena, smo izkušali z vsemi močmi, da zberemo vse, kar je našega. Delali smo tukaj in v starem kraju, da bi se napravile pravične meje. Urejevale so se meje, vršili plebisciti.

Kakorhitro smo imeli Jugoslavijo zagotovljeno, nam je bilo do tega, da ji damo kolikor mogoče moderno obliko. Storili smo svoje delali smo torej po najboljših močeh, a če ni bil uspeh tak, ni bila naša krivda. Večina odloča in ta odloča vselej ne samo zase, ampak tudi za manjšino. To je povsod kjer je demokracija doma.

V prvih letih začetnega razvoja je šlo dovolj počasi. Vsi bi radi videli, da bi bile urejene zadeve naše stare domovine v par mesecih Vsak je imel svoj načrt, katerega je smatral za najboljšega. In slednji si je mislil: »Če bi jaz imel vajeti v rokah, bi šlo takointako.« Bili smo nestrpni in kritika je letela od vseh strani. Ampak tako je bilo od nekdaj na svetu. Kdor dela, tistega se kaj lahko kritikuje, ker je jasno, da napravlja pogreške. In mi Slovenci imamo to napako, da smo izvrstni kritiki, pa slabi delavci. Ne mislime glede dela, ki nam daje sredstva za življenje. Tam smo še preveč pridni. Ampak mislimo na delo, ki stremi za izboljšanje našega položaja za ureditev naših razmer, za povzdigo ljudske izobrazbe ali za njegovo organizacijo.

Tako smo kritizirali in še kritiziramo od dne do dne. Medtem časom pa se Jugoslavija polagoma razvija do trdne in in krepke celote Ima svoj parlament, ki dela kljub vsem težavam, kljub različnostim mišljenja in prepričanja, kljub povsem novi družbi, ki se je sestala v Beogradu. Ustavne točke se vsprejemajo druga za drugo in kdor jih zasleduje, mora pripoznati, da so kljub vsem nedostatkom vendarle demokratične in moderne.

Da, Jugoslavija se razvija, postaja trdno telo, krepka skupina Težak je sicer ta razvoj, kot je težak vsakega bitja, ki se rodi. Dete potrebuje, ko je rojeno, največje oskrbe in paznosti, življenje v njem je na nitki in treba je imeti do njega tisto neizmerno, veliko ljubezen ki prenaša smejočega srca največje žrtve za mlado življenje. Živali v naravi so pravtako prepuščene v oskrbo velike materine ljubezni Najmanjši pogrešek, pa izgine življenje v večnost. Travica na polju drevo v gozdu, vse ima začetne težave, ki jih je treba premagati, če se hoče ohraniti življenje. In kaj je mlada država? Pravtako mlado življenje, ki potrebuje pridnih rok velikega razuma in največje ljubezni, ker pride sicer njen obstoj v nevarnost. Jugoslavija se je rodila kot se je rodilo do danes vse na svetu, ima svoje porodne bolečine kot jih ima vse, kar živi. A izmed bojev in težav vstaja krepka, zdrava. Zdi se mi kot kmetsko dete na vasi. V kratki srajčici, zamazan obrazek, pa stika okoli in radovedno opazuje, kaj in kako je to. Pride do plota in se zadene — les je trd Pride do kopriv in se speče, zagazi v blato — a od povsod pride h svoji mami, ki mu z ljubeznijo lajša vse velike izkušnje v življenju. Iz tega zamazanega obraščka sije dvoje živih in bistrih oči, za njimi se skriva bogat zaklad človeške nadarjenosti umazana srajčka pokriva zdravo in krepko telo.

Vse polno botrov, starišev. stricev in drugih sorodnikov se zbira okoli deteta in vsak hoče, da ga vzgoji po svoje. Vsak priporoča svojo pot, a mlado dete raste kot samostojno človeško bitje, ki pobere marsikaj pri sosedih in dodaja svojemu. Dete ne mara, da postane kopija kakega soseda, samo zase ima življenje in hoče, da živi po svoje.

Koliko političnih očetov se zbira okoli njega ali ve kdo za vse stranke, ki jih imamo tam? Menda smo vsi edini v tem, da jih je tri četrtine preveč. A tudi to moramo odpustiti. Današnji očetje Jugoslavije niso stari možje, ki bi imeli svoje skušnje za seboj. Podobni so mladi zakonski dvojici, ki praktičra s svojim prvorojencem. Zro jo stari možje in stare matere, ki so imeli svoje izkušnje drugje, pa zmajujejo z glavo: ne znajo. Tudi drugi niso znali. Naučila jih je šele velika šola življenja, to je tista inštitucija, v katero mora hoditi vsak, kdor hoče kaj znati. Polno napak delajo z mlado Jugoslavijo ampak do danes je še vsak človek in vsaka skupina napravljala napake. Vsak človek začrta svoja dela po najboljšem prepričanju, a dela sama so tista, ki mu kažejo napake Ni dela brez napak in ne napak brez dela. To bi bilo dobro, da bi si zapomnili vsi, ki gledajo čez plot v domovino in vržejo zdaj kamen zdaj pest gnoja med tiste, ki delajo

Predvsem je pred nami vresničenje velikega ideala: Jugoslovani smo združeni v eno celoto. Ne vsi Suhi računi ne poznajo srca. Odrezali so nam najboljši del našega naroda — naše Primorje, izgubili smo na Koroškem. Vse to je grenka resnica. A resnica je pravtako, da smo dobili celoto, ki bo velika moralna in materijalna podpora svojim krvnim bratom, ki jih ne bo pozabila, dokler ne bodo svobodni tudi oni.

Resnica je, da ni kraljevina bogve kako moderna oblika države ampak če imaš hišo, jo vedno lahko preurediš. Tudi današnje moderne države so bile nekdaj nekaj drugega, kot so danes. Za enkrat je glavno, da imamo nekaj, pa če je še tako slabo. Iz slabega postane lahko še vedno dobro, če pa nimaš nič, ne moreš pričakovati drugega kot zopet nič. Ljudstvo se je izrazilo za kralja, vsaj resnih uporov ni bilo nikjer. Radičevci na Hrvaškem so sicer skupina zase, ki tvorijo državo v državi. In baš ta skupina nam kaže, da je v Jugoslaviji več svobode, kot smo jo bili navajeni imeti. Delaven parlament gre preko njih in ustvarja zdravo celoto. Ta jugoslovanski Don Kišot bije svoje boje z mlini na veter, pomagajo mu stari avstrijakanti, zotijaši in drugi podobni elementi. Njihovi ameriški pristaši so imeli pred nekaj tedni zborovanje v Pittsburgu, Pa. in en oklic je nam prišel v roke. Vabili so zaupno svoje pristaše, da prisežejo na svojega edino opravičenega kralja »Habsburgoviča«. Za seboj imajo ignorantno maso, ki pa bo izginila počasi. Narava sama je tako usmiljena, da pobije človeka z njegovim lastnim orožjem: bedaka z neumnostjo, bogatina z denarjem, pijanca z alkoholom. Tako bo konec tudi teh.

Veliko kritike smo čitali glede imen: kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev. Je sicer nekaj nerodnega, pa navsezadnje ne tako slabo Res, vsi smo Jugoslovani, ampak Srb je Srb, Hrvat je Hrvat in Slovenec je Slovenec. Na shodih v Ameriki je vzbujalo precej veselosti, ko so zahtevali od nekaterih prevročih Jugoslovanov naj govore jugoslovansko. Besedo Jugoslovan rabimo večinoma tako kot tisti hrvaški restavrant v Clevelandu, ki nosi napis: Restavrant za Hrvate in Jugoslovene.

Avstrijska vlada je imela to spretnost, da je porazdelila narode po političnih mejah. Bili smo Kranjci, Primorci, Dolenjci, Korošci, Štajerci itd. To vpliva jako slabo na naš razvoj. Kdor gre po slovenskih naselbinah, bo zapazil, da je med Slovenci nekako nasprotstvo baš radi tega, ker nismo vsi iz ene vasi doma. Ni torej tako napačno, če se vzame v naslov ime: Slovenci, da izgubimo vsaj v par generacijah tisti provincijalizem, ki toliko škodi našemu napredku. Enako je bilo s Hrvati. Tudi oni so imeli ducat različnih imen, dasi so vsi Hrvatje.

Kdor je velik, najde v vsaki, še tako slabi stvari nekaj dobrega Majhni ljudje pa pozabljajo na veliko celoto, pa se zgražajo nad takimi malenkostmi, ki jih drugi niti ne vidijo.

Velike so torej težave, s katerimi se bori mlada Jugoslavija, a godi se ji primeroma tako kot detetu v Prešernovi nezakonski materi. V prvih začetkih so vpili avstrijski patrijotje, ki jih ni bilo malo med nami: kaj pa je tebe treba bilo. Človek, navajen suženjstva, je podoben kanarčku, ki mu odpremo kletko, da zleti v prosti zrak. A za nekaj časa se vrne. Kletke navajen tako kot profesijonalen zločinec ječe: ne počuti se več dobro drugje. Ko so videli, da ima dete vse življenske pogoje, so se začeli spoprijazneval z mislijo: če živi, pa naj živi Polagoma smo se privadili mladega življenja. Začeli smo ga ljubiti in mu izkazovati svojo ljubezen. Ne vsi. Vstalo je vse polno v so zaljubljenih domišljavcev, ki hočejo takč in nič drugače ne. Mislijo, da stoji svet radi njih in hočejo, da plešejo vsi ljudje enako. Je nekaj zaostalih revežev med njimi, ki jim ne zamerimo. Je nekaj polinteligentov, ki stoje za plotom, zro na delavno množico in pljujejo na vsakega, ki kaj dela. In je nekaj takih,ki se jim toži po starih avstrijskih razmerah, kjer je bilo za nekatere tako dobro poskrbljeno. Vsa ta družba se čuti poklicano, da kritizira. Kritika je sicer potrebno, kajti brez nje ni napredka. Ampak kdo kritizira, je nekaj drugega. Če kritizira človek, ki sam dela in ustvarja, kritizira dela in ne ljudi, potem podpiramo mi z vsemi močmi tako kritiko. Če pa človek kritizira zato, ker je navajen suženjstva, pa ne mara svobode, če kritizira zato, ker so mu odvzeta polna korita, v katere je sipal narod svoje delo in svoje kri, če kritizira zato, da skriva svojo lenobo in prikriva pred svetom prazno glavo, če kritizira zato, ker se mu je zamerilo nekaj delavnih oseb, potem ni to več kritika, ampak navadno vaško lajanje.

Jugoslavija postaja trdna, razmere se boljšajo od dne do dne. Če moremo, pomagajmo kaj pri velikem delu, postanimo očetje svoje domovine. Če ne moremo pomagati, ne metajmo vsaj kamenja na tisto, ki opravljajo veliko delo v tako težavnih razmerah. Odpuščajmo napake tistim, ki jih zagrešajo, kajti iz napak se učimo vsi. Ločimo veliko od majhnega — naša samostojna domovina je nekaj velikega, ki zasenči vse drugo. Majhno je tisto, če zahtevamo, da bi triletno bitje imelo za seboj izkušnje osemdesetletnega starčka. Oklepajmo se tistih, ki pomagajo pri težavnem delu in ogibajmo se tistih, ki zafrkujejo.

Dr. I. Lah:

Split.

Ako pogledate na balkanski zemljevid, opazite, da je sedanja Jugoslavija nekak polkrog, čegar središče je Split. S tem, se zdi, je že določeno Splitu ono važno mesto v Jugoslaviji, ki ga ima deloma že danes, in mu je še bolj zagotovljeno v bodočnosti: da postane glavno pristaniščo oz. največje primorsko mesto Jugoslavije.

Danes, ko smo s pristaniščí v veliki zadregi, se ugiblje, kje bo naše glavno izhodišče na morje. Gosp. Zanella je zadnjič v Belgradu dokazoval, da bo to edino Reka. Seveda bi gosp. Zanella na Reki pobiral vstopnino. Oni, ki so nad Reko obupali, hite pripravljati Bakar, češ da bodo v enem letu vse priprave gotove in Bakar bo idealno pristanišče. Gotovo bo za naše kraje Reka, oz. Baroš ali Bakar še dolgo najbližji pristan.

Toda že danes se misli pri železniških svezah z morjem pred vsem na Split. To je naravno. Split ima vse, kar potrebuje naše glavno primorsko mesto: zgodovina sama ga je določila, da postane ono veliko oko, s katerim bo Jugoslavija gledala po širokem morju. Odtod pojdejo glavne proge v naša notranja mesta v Ljubljano, Zagreb, Belgrad in Skoplje.

Split ima luko, ki bi zadostovala za največje primorsko mesto. Naravno je, da se gosp. Zanella in drugi, ki se bore za italijansko Reko, boje tega velikega našega pristanišča, ki bo čez 100 let to, kar nam je bil doslej Trst. Potnik, ki se bliža Splitu, vidi v duhu to bodoče veliko naše mesto.

Že iz zgodovine se pojavlja veličastna slika Salone, ki je sama na sebi dokaz, da je tu važno mesto ob našem obrežju. Že rimski cesarji so spoznali pomen tega kraja: razvaline Salone nam kažejo, da je stalo tu veliko primorsko mesto, in sicer Dioklecijan si je dal na tem mestu postaviti svoj nesmrtni mavzolej, kajti tu preko je vodila pot na Balkan.

Ko je zapuščal naš parnik šibeniško luko, smo gledali z radostjo ponosne zidove starega Šibenika: zdi se nam, kot da se pred nami dviga ščit Dalmacije. Celih 900 let so vladali tujci v njem in vendar je bilo njegovo srce tako jugoslovansko. Ko je prišel dan svobode, — pravijo — da je bil ves Šibenik kakor šopek cvetja: vse je prihitelo v mesto. V teh krajih priprosto ljudstvo ob slavnostnih prilikah nikoli ne pozabi, pripeti si vsaj mal košček trobojnice. »Njihova srca so mu branik,« je rekel baje Pal. Fasco, ko so mu rekli, da židovi ne bodo ubranili mesta. Židovi danes ne drže več, — zde se nam bolj za parado, — a srca bodo držala.

In še je izginil Šibenik za robovi in naš »Maros« je plul skozi ozke prehode med otoki, da pride na odprto morje.

Ura je poldne, ob petih bomo v Splitu. Dan je bil solnčnojasen, da se je utrinjala svetloba po valovih in je jemala vid. Zato smo se poskrili v senco.

Trogir je nekaj lepega: nekaj starinsko aristokratskega: stari okrogli stolp pri vhodu, zelene pinije in bujni vrtovi, stare hiše s izrazitim slogom, cerkev, šola — vse v enotnem slogu, ki kaže stare tradicije. Trogir nekako zapira vhod v obširen zaliv, ki se razprostira za njim in se vleče do malega polotoka, ki moli v morje: tam je Split. Ob zalivu leže razne male postajice, ki so že zvezane z železnico, tam na koncu pa se vidijo okrogli dimniki splitskih cementaren.

Trogir je še lep, čist kakor stara vila sredi južnega vrta — tam na oni strani zaliva pa je že — moderna industrija in trgovsko primorsko mesto. Split bo imel dve veliki luki: eno svojo dosedanjo od vzhodne strani, ki zadostuje za krajevni promet, druga pa bo v tem velikem zalivu in bo namenjena predvsem velikemu tovornemu prometu. En sam pogled na obširni zaliv nam zopet vzbudi misel: kako bo tu čez sto let?

Ustavili smo se v par malih pristaniščih in si pri tem nekoliko iz daljave ogledali Split z njegove zadnje strani: nekoč bo tu, kjer stoji zdaj nekaj novih hiš, — stalo novo veliko mesto: veliki Split z obširnim kolodvorom, s skladišči, tvornicami itd. Vse to mesto bodočnosti nam raste iz morja, ko se vozimo preko zaliva, da obidemo polotok, ki se za njim skriva naš današnji Split.

Ne da se tajiti, da je prvi pogled na Split že sedaj jako lep in vesel. Takoj se ti zdi, da tudi tukaj vidiš njegovo bodočnost. Stari Split je zidan, kakor je znano v Dioklecijanovi palači. Blizu Splita so danes razvaline največjega mesta, ki je bilo svoj čas v Dalmaciji: to je bila Salona, ki je bila od Vandalov (639. l.) porušena. Izkopine so zanimive in nam kažejo, da je bilo tu veliko in bogato mesto: danes so tu naši Pompeji . . . Muzej govori o razkošju in bogastvu tedanje dobe. Blizu tega mesta je torej sklenil cesar Dioklecijan sezidati svojo palačo: pa ne navadno palačo, ampak zgradbo za 60.000 ljudi. Zidali so jo menda 10 let. Dovršena je bila l. 305.

Sredi palače je bil mavzolej, okoli so bile sobe, dvorane, hodniki, kopeli, cirkus itd. Skratka, zgradba, ki jih ima danes svet malo enakih po velikosti. A ta palača je bila zidana z vso grško- rimsko umetnostjo in razkošnostjo. Velikanske stebre so pripeljali na ladjah preko morja. Z gor so napeljali vodovod, ki še danes daje vsemu Splitu dovolj vode. Vse dvorane, posebno pa mavzolej, so bili dragocено okrašene. Veličasten je moral biti pogled z morja na to ogromno poslopje, ki je imelo biti nagroben spomenik slavnemu Dioklecijanu — in njegovi dobi. Ob času, ko je padla Salona pod uničujočimi navali divjih mas, je zadela enaka usoda tudi Dioklecijanovo palačo: barbari so jo razdejali, kolikor so jo mogli, in potem je razpadala stoletja, zdaj se je zvrnil kak steber, zdaj je padel obok, zdaj se je odkrušil del zida, a popolnoma je ni mogel uničiti niti čas.

Bila je to prava trdnjava, ki je ob njo zaman butnil strašni barbarski naval. Sodi se, da so prebivalci Salone pribežali v to zidovje, ko so se vrnili z gor in tako je nastala ta nova naselbina, dočim je Salona popolnoma propala in je pesek počasi zasul njene razvaline, ki se šele čandanes zopet odkrivajo.

Salona je bilo največje mesto v Iliriji, ki se je posebno razvijala od časa, ko so posegali rimski cesarji preko Adrije na Balkan proti Donavi in Carigradu. Tu je bil prebod v notranje balkanske dežele in je bila tudi pozneje glavna pot čez Klis. Tako se je ohranila sveza s preteklostjo.

Dalmatinski mornar je prav dobro vedel, kako prijetno hladno je v podzemskih hodnikih stare palače, zato se je rad odpočil tam, drugi so pa mislili, da bi se dalo na steno lepo prilepiti hišico; človek si prihrani eno steno. In je storil tako. Za njim je prišel drugi, in sredi Dioklecijanove palače je nastalo novo mesto — Split. Deloma se je porabilo razpadlo kamenje, deloma so se izrabile še stoječe stene in ob starih rimskih stebrih so nastale nove hiše in cele ulice, mavzolej, ki se je še najbolje ohranil, so porabili za cerkev — danes ima tu svoj sedež splitski škof in sv. Dujmo je svetnik, ki vlada nad grobom paganskega cesarja.

Ta Split v Dioklecijanovi palači je torej gotovo svetovna zanimivost; naravno je, da so ulice ozke, da se komaj izogneta dva človeka, a zato je v njih hlad — in to je v tej vročini mnogo. Seveda se zdaj razvija mesto tudi izven palače; ako stopite na visoki zvonik stolne cerkve, vidite pod seboj razločno obrise stare palače, vidite pa tudi ves zaliv in bodoči moderni Split.

Vročina je bila v teh dneh 53° C — v sobi sploh ni bilo mogoče prebivati. Zvečer je bil ves Split ob morju na promenadi, kjer je igrala godba, podnevi pa je vse hitelo ven v Bačvice, da si poišče hladila v morju. Split ima dobro obširno kopališče in ima torej tudi v tem oziru prednost pred drugimi mesti. Našel sem v kopališču našega znanca gospoda Brezovška, kmalu pa so se našli še drugi znanci in neznanci; pisatelj gospod Bartulović, skladatelj Hatze, Volz. Gospod Bartulović organizira novo splitsko gledališče, tudi v tem oziru hoče biti Split prvovrsten, velikomesten.

(Dalje prihodnjič.)

jejo z jezikom ali peresom, kakor tudi tistih, ki stoje s polenom v eni roki, z blatom v drugi, da udrihajo in obmetavajo delavne ljudi. Imejmo usmiljenje do mlade samostojne domovine, kot ga imamo do svojega lastnega otroka: pomagajmo mu po naših najboljših močeh in odpuščajmo mu njegove napake. Delajmo, če moremo kaj storiti za izboljšanje in vtrditev naše domovine, če pa ne moremo, pa pustimo v miru vsaj tiste, ki izvršujejo dovolj veliko in težavno nalogo.«

Prav veseli nas, da se je končno dobil ameriški list, ki razpravlja razsodno o naši mladi državi. Veseli nas to toliko bolj, ker čitamo po raznih jugoslovenskih ameriških dnevnikih dan na dan neslanosti in budalosti o Jugoslaviji, tako da se včasih ne moremo načuditi, kako se more sploh kaj tako abotnega napisati! Priporočamo sotrudnikom teh listov, naj si prečitajo »Časov« članek in si ga vzamejo za vzgled pri bodočem opisovanju naših razmer. Stvarna kritika je vedno dobrodošla in radi jo sprejemamo. Odbijamo pa z vso odločnostjo zabavljanje in zavijanje, združeno z golc lažjo. Pa tudi pri nas doma v Jugoslaviji imamo dolgo vrsto ljudi katerim toplo priporočamo v razmišljanje in ravnanje članek ameriškega »Časa«.

Politične vesti.

= **»Corriere della Sera« o kralju Petru.** Ugledni milanski list »Corriere della Sera« je posvetil spominu našega velikega kralja daljši in objektivno pisan članek. Potem ko konstatira praznoto raznih iz Avstrije razširjenih laži o kralju Petru, posebno dogodbe ob odstranitvi Aleksandra, popisuje precej obširno življenje kralja Petra. Članek konča svoj članek: »In stari kralj je mogel jasnega obličja stopiti v grob. Dasi je zasedel v zarji krvi prestol, ki je bil vsled notranjih nemirov in zavisti močnega soseda le malo siguren, je mogel vendarle doživeti triumf svoje rusofilske politike, da je združil pod svojim žezlom vse Jugoslovane in da je po zmagi utrjena njegova dinastija. In če se povzpne nova država, da dejansko pripomore k svetovnemu napredku, tedaj bo to v mnogem zasluga neukrotljivega patriotizma umrlega kralja. — Kralju Petru sledi kraljevič Aleksander, ki je bil rojen l. 1888. v Cetinjah. Kraljevič Aleksander se je zelo odlikoval v vseh poslednjih vojnah in je za časa regentstva, ko je dejansko izvrševal kraljevo oblast, podal dokaze o svojih političnih zmožnostih.«

= **Odkrita in moška beseda.** V »Corrieru della Sera« od 17. avgusta je Gino Berri napisal o reškem položaju odkrit članek, ki zasluži tudi našo pozornost. Gino Berri pravi, da je položaj na Reki vedno slabši in nezadovoljnost raste. Temu je glavni vzrok to, ker ne vozi železnica iz luke Baroš v Jugoslavijo. Če pa ta železnica ne vozi, pa temu ni kriva niti Jugoslavija niti Italija. Krivi so temu reški strankarji, ki imajo sicer polna usta o narodnih interesih, v resnici pa zasledujejo le malenkostne strankarske in osebne koristi. Zato se Italija ne sme pustiti več izrabljati od teh strankarjev, temveč mora narediti red. Predvsem pa je treba uvesti na Reki disciplino, ker svojevoljni dogodki ko zadnjič se ne smejo več ponoviti, ker ti vedno bolj in bolj otežkočujejo rešitev reškega vprašanja. Gino Berri govori tudi o časti Italije in bi si stekel v tem oziru naravnost veliko zaslugo, če bi čisto jasno povedal resnico, kakršna je: da je namreč po pogodbi luka Baroš naša in da se more rešitev vprašanja pričeti samo na tej osnovi. Radovedni smo le, če bo apel Gina Berrija imel uspeh ali reški strankarji ga bodo gotovo prezrli in tudi brez vse škode, če bo Italija še dalje vodila politiko, ki ji ne dela časti. To pa pokaže bližnja bodočnost.

= **Kako se postopa v Jugoslaviji z narodnimi manjšinami.** Graška »Tagespost« je priobčila te dni pismo nekega »Slovenca«, katero se bavi z razmerami narodnih manjšin v Jugoslaviji. Seveda so opisane te razmere tako, da more čitatelj misliti, da v Jugoslaviji linčajo vsak dan najmanj enega pripadnika narodnih manjšin! Dopisnik trdi, da je Jugoslavija med državami, Avstrijo nasledujočimi, ona, ki se najmanj drži mirovnih dogovorov glede varstva manjšin. Izvaja, da Jugoslavija postopa z Nemci tako, kakor da nimajo že sploh nobene pravice v državi. Ta dopis je ugajal tržaški »Eri« in ga je vsled tega ponatisnila. Predrzna laž je trditev, da so Nemci v Jugoslaviji skoro brezpravni. Resnica je ta, da Jugoslavija postopa z manjšinami najkulantnejše. Tako lepo ne postopa ne Avstrija ne Italija in ne Madžarska. V vseh teh treh državah Jugosloven dejansko ni varen svojega življenja. Poboji in pokolji v Julijski Benečiji in na Koroškem dovolj pričajo, kako izvajajo Italijani in Nemci mirovne dogovore proti manjšinam. Istrske podrte in požgane vasi, razvaline Narodnega doma v Trstu, zaprte šole v veliki množini v Julijski Benečiji, zaprte vse slovenske šole na Koroškem, vse to dosti jasno govori o italijansko-nemškem divjaštvu, ki se vrši nad Jugosloveni v Italiji in Avstriji. To postopanje z Jugosloveni v navedenih državah je v večno sramoto italijanskega in nemškega naroda. Naj se toraj Italijani in Nemci nikar ne pritožujejo zbog ravnanja Jugoslovenov z narodnimi manjšinami, marveč naj se lepo drže dolžnosti, izvirajočih iz mirovnih pogodeb in se napram nam postavijo za vzgled, kako se imajo izvajati varnostna določila za narodne manišine! Le ne pretiravati in lagati, kajti pretiravanje in laž gotovo ne bosta pomagala Nemcem do one pozicije, po kateri koprne, to je pozicije, s katere so ošabno gledali in zaničevali Jugoslovene. Avstrijsko-nemške ošabnosti v Jugoslaviji mora biti konec, manjšinskega varstva pa nikdo ne odreka ne Nemcem ne drugim, marveč so ga deležni vsi v polni meri, tako da se Italija in Avstrija nimata nad njim nič modrikati. Pred svojim pragom naj pomedeta Italija in Avstrija! Tam je dosti smeti.

= **Zaprisega pokrajinskih namestnikov.** Beograd, 23. avgusta. Pokrajinski namestniki za Hrvatsko, Slovenijo in Bosno gg. Juraj Demetrović, Iv. Hribar in Gjurgjević so bili danes zapriseženi na zvestobo novemu kralju.

= **Hrvatski separatisti in naše osvobojenje.** Beograjski »Balkan« je zvedel, da je cenzura v Zagrebu zaplenila članek »Hrvata«, ki je imenoval proglas vojnega ministrstva na vojsko potvarjenje zgodovine, ker stoji v proglasu, da je srbska vojska z junaškim napadom s solunske fronte osvobodila vse Srbe, Hrvate in Slovence. — Ubogi separatisti, navsezadnje bodo še trdili, da smo Slovenci in Hrvati osvobodili Srbe!

= **Minister dr. Beneš odpotuje v Ženevo.** Praga, 23. avgusta. »Tribuna« doznava, da odpotuje minister za zunanje stvari Beneš začetkom septembra v Ženevo, kjer se udeleži razprav komisije za izpremembo statutov Zveze narodov. Po njegovem povratku se bodo 20. septembra nadaljevala komisionalna pogajanja med Češkoslovaško in Madžarsko.

= **Poostrena akcija italijanske vlade za vspostavitev notranjega miru.** Odkar je bil sklenjen sporazum med fašisti in socijalisti, si italijanska vlada vedno resnejše prizadeva, da bi kar najhitreje mogoče vspostavila notranji red in mir. Notranji minister je določil še celo vrsto izprememb v službah na kvesturah, istotako se izvrše važne izpremembe na mestih prefektov. Vsi so dobili iznova precizna navodila za postopanje proti organizatorjem napadov in proti osebam, ki nosijo brez predpisanega dovoljenja orožje. Nalogo imajo tudi, da preiščejo razne strankarske sedeže, ki se jim zde sumljivi. Tako bi se odstranilo iz rok prebivalstva različno strelivo in orožje, katerega je polno po mestih in selih širom države. Ministrski svet se je s temi zadevami v svoji zadnji seji zopet obširno bavil, zlasti še s situacijo v novih provincah. V Delavski zbornici v Trstu je bila izvršena preiskava, ki je pokazala, da bo treba na raznih krajih poiskati skrito orožje in strelivo. Povdarjalo se je, da se v tej coni nenavadno lahko trži z orožjem. Bati se je, da bodo vsled posebnih dispozicij za Julijsko Benečijo trpeli Slovenci. Že sedaj vklenejo slovenskega fanta in ga ženejo kakor razbojnika v ječo, ako dobe pri njem kak nožič ali britev, ki jim ni po volji. Hudobneži lahko tudi podtaknejo orožje in strelivo, da potem toliko hujše zadivjajo proti našim ljudem. Na sploh pa je akcija Bonomijeve vlade vse hvale vredna in želeti je, da bi bila vspešna, ker Jugoslaviji je ležeče na tem, da ima soseda, s katerim je navezana na sožitje, urejene notranje razmere, na kar morejo preiti na solidnejšo pot tudi zunanje razmere te sosede.

= **Voditelji fašizma beže.** Za Mussolinijem je zbežal iz fašistovskih vrst tudi generalni podtajnik Cesare Rossi. Podpisal je sporazum in svojega podpisa se trdno drži in obsoja vse one, ki nastopajo proti sporazumu. Pravi, da so vstopali zadnje čase med fašiste ljudje, ki niso predstavljali ne kulturnih, ne političnih sil, marveč so bili eksaltiranci, umetno razgreti ljudje, zastopniki interesov kakega razreda, kake kaste ali cone. Ti elementi so oslabili fašizem, ki se je razvil v reakcionarno gibanje. Idiotska, kruta in škodljiva je bila ta reakcija, ki je izpodbijala vsako politično sožitje. Nasprotniki sporazuma niso razumeli, da je bil potreben in da je bil narodna dolžnost, zajedno pa je imel ščititi neposredne in bodoče interese fašizma. Rešitev fašizma je mogoča samo, ako se pretrgajo vse vezi z onimi, katerim ni fašizem nič drugega nego nekaka obramba privatnih interesov najtemnejših in najžalostnejših razredov, ki jih ima Italija. Ako imajo v Rimu pogum, potem bodo mogli rešiti gibanje, ako pa nimajo poguma, pa izgine fašizem s političnega pozorišča avtomatično, ker dokaže, da se ne more preobličiti.

= **Anglija se udeleži razorožitvene konference.** Iz Washigtona poročajo: Državni departement je prejel noto angleškega zunanjega ministra lorda Curzona, kjer mu uradno sporoča, da se Velika Britanija udeleži razorožitvene konference v Washingtonu. Hkrati izraža upanje, da bo izid konference zelo velikega pomena.

= **Stroški češkoslovaških legijonarjev na italijanski fronti.** Iz Rima poročajo, da je dospela tja posebna češkoslovaška finančna komisija, ki ima nalog, da uredi dolg v znesku 100 milijonov lir, ki jih je imela italijanska vlada med svetovno vojno za češkoslovaške legijonarje.

= **Mednarodni kongres krščanskih zadružnih organizacij.** 20. in 21. je bil v Curihu tretji mednarodni zadružni kongres krščanskih organiziranih zadružnih zvez. Zastopane so bile Italija, Francija, Nemčija, Švica, Holandija, Belgija, Avstrija, Madžarska, Jugoslavija in Češkoslovaška. Ustanovitev internacijonale so pozdravili z odobravanjem. Vse na kongresu zastopane države so priglasile svoj vstop v to novo konfederacijo. Sedež konfederacije je Rim.

Neodrešena domovina.

— **Zborovanje fašistov v Piranu. »Baroš izgubljen za Italijane«.** V Piranu se je vršilo veliko zborovanje fašistov. Glavni govornik je bil poslanec Giunta, ki je med drugim izvajal, da je srečno prispel domov iz »kloake« na Montecitoriju«. Ni zaman postavljen parlament tja, kamor so odkladali stari Rimljani svoje odpadke in smeti. Ko je tako počastil rimski parlament, je govoril o fašistovski krizi, ki je po njegovem mnenju posledica slabosti sedanje vlade. Iz govora je razvidno, da nima Giunta dobrega upanja o bodočnosti fašizma. Potem je povedal zborovalcem, da je Baroš za Italijane izgubljen. Fašisti so kričali: Ne in ne! Nikdar! Giunta je pa odvrnil: »Moram reči še enkrat, da je Baroš za Italijane definitivno izgubljen.«

— **Radi tatvine in nasilstva obsojeni fašisti.** V Sv. Petru pri Piranu je vdrla skupina fašistov 8. maja t. l. v stanovanje družine Kuzmičeve, češ, da je tam skrito orožje. To je bila le pretveza. Udrli so na to zopet 11. maja v Kuzmičevo stanovanje in ukradli 7000 lir. Radi teh dogodkov so prišli pred sodnijo Evgenio Malandrini, Fumagalli, Milos, dr. Salvetti, njegov sin in Benevenuti. Obsojeni so: Malandrini radi tatvine 7000 lir in nasilnega vstopa v Kuzmičevo stanovanje, radi grožnj in imetja orožja na 2 leti ječe, Fumagalli kot sokrivec na 1 leto ječe, Milos na 4 mesece, Salvettijev sin na denarno globo, dr. Salvetti in Benvenuti sta oproščena.

— **Arditski tolovaji plenijo.** Zagrebška »Riječ« z dne 23. t. m. poroča iz Kraljevice: V četrtek je došlo s čolnom 14 arditov z Reke na otok Sv. Marka, kjer so se izkrcali in odšli v notranjost otoka, ki jim je bila znana še iz časa, ko so ga okupirali. Medtem je v četrtek ob 14. došla italijanska torpedovka, ki je odpeljala prazni motorni čoln arditov na Reko. Ob 15. so arditi, ki so ostali na otoku zapazili v bližini dve ribiški ladji ter ju pozvali, naj prideta k njim, da jih odpelieta z otoka. V tem času je došel iz Cirkvenice proti otoku tudi večji zasebni motorni čoln, ki so ga arditi z orožjem prisilili, da je prišel k bregu, nakar so se nanj ukrcali in odpluli proti baroški luki. Naslednji da je odšel maniši oddelek naše vojske na otok Sv. Marka, da bi preiskal, če je ostal še kak ardit na otoku, vendar pa niso našli nobenega. Kakor doznavajo iz zasebnega vira, niso bili to arditi iz baroške luke, ki jo imajo zasedeno, temveč z Reke, kjer so vlomili v tobačno tovarno in odnesli 70.000 lir. Vseh arditov še niso mogli prijeti, ker so nekateri pobegnili na Krk ter je izdana za jim tiralnica.

Glasovi iz Koroške

— **Kje naj študirajo koroški dijaki?** Iz Celovca nam pišejo: V »Koroškem Slovencu« št. 10 piše nekdo, da bi koroški dijaki prihodnje šolsko leto nadaljevali svoje študije v Celovcu. Pa kakor kažejo razmere, to ne bo na noben način mogoče. Poznamo zagrizenost profesorjev in gotovi smo, da bi dijaki, ki so lani študirali v Sloveniji, v Celovcu vsled naklonjenosti nemških profesorjev slabo napredovali, ker nemško sovraštvo do nas je ostalo neizpremenjeno. V tem času je naraščaj slovenske inteligence sploh nemogoč, ker je narodna vzgoja izključena. Vzemimo slučaj, da bi prišel slovenski fant v prvi razred celovške gimnazije. V šoli bi slišal samo nemščino, ne spoznal bi v teku let popolnoma nič slov. slovstva, slov. jezik bi mu ostal tuj, govoril bi kvečjemu domač dijalekt in se sčasoma popolnoma navzel nemškega mišljenja. Slovenski narod in njegova zgodovina in mišljenje bi mu bilo v bistvu nepoznano, vse bi presojal z nemškega stališča. Kako bi mogel ostati še narodno zaveden? Nemogoče. Kakor rečeno, za tiste, ki so lani študirali v Jugoslaviji, je tukaj obstanek in povoljen napredek izključen ne glede na postopanje nemških profesorjev nasproti njim, temveč tudi z ozirom, da bi bil pravi heroizem, da bi poedini zavedni slov. dijak bil neobčuten nasproti vsemu zbadanju, psovanju ali pretepanju od svojih nemških sošolcev, kot se je zgodilo l. 1919. Zavedni slov. inteligenti v Avstriji sploh ne bodo dobili službe, naj pa še študirajo tukaj ali tam. Tukaj bodo že Nemci gledali, da se v Avstriji ne bo mogla vzgojiti slov. inteligenca, kar jih pa študira v Sloveniji, pa tukaj ne bodo dobili državne službe. Za sedaj so razmere že take, da je vsak slov. dijaški naraščaj tukaj nemogoč. Zato skrbe že Nemci s svojimi šolami. Kako naj pa postane slov. fant zaveden in naroden, če ne bo čul drugo nego nemščino in sodbo nemških profesorjev o Slovencih kot inferiornem narodu? Slovenski koroški dijaki nameravajo nadaljevati študije tudi nadalje v Jugoslaviji. Prosimo slovensko javnost, naj jim gre na roko glede podpor, ker mnogi ne razpolagajo z gmotnimi sredstvi. Naj jim Slovenija ne bo mačeha!

Zahvala kralja Aleksandra.

— **Beograd, 24. avgusta (Izv.)** Kralj Aleksander je iz Pariza poslal na predsednika Narodne skupščine g. dr. Ivana Ribarja iskreno zahvalo, ker je skupščina izrazila kralju globoko žalost povodom smrti kralja Osvoboditelja in ker je skupščina enodušno sprejela predlog predsednika dr. Ivana Ribarja, da se blagopokojni kralj Peter I. nazove »Veliki Osvoboditelj«. Zahvalni odgovor kralja Aleksandra je zelo iskren. Predsednik dr. Ribar je vsebino odgovora sporočil pismenim potom vsem poslancem. Zahvala se glasi takole:

»Predsedniku zakonodajne skupščine g. Ivanu Ribarju, Beograd!

Odlok Narodne skupščine me je globoko ganil in se iz srca zahvaljujem narodnemu predstavništvu za priznanje, izkazano mojemu pokojnemu očetu kralju Petru. Pod težkim udarcem, ki me je zadel, mi bi bilo lažje, da sem v sredi svojega naroda, tako iskreno delečega mojo žalost. V tem trenotku je moja največja želja, da pohitim, čim vstanem, v drago domovino.

Prosim Vas, prejmite in sporočite vsem poslancem moj topli pozdrav. — Aleksander s. r.

Žalna svečanost za kraljem Petrom v Splitu.

— **d Split, 23. avgusta.** Na dan pogreba velikega kralja je bilo mesto odeto v črnino. Gorele so svetilke, zastrte s črno tančico. Vse trgovine so bile ves dan zaprte. Ob 8. je bil parastos v stolnici. Sredi cerkve je stal velik mrtvaški oder z mnogimi venci. Med drugimi sta poklonila venec splitska občina in italijanski konzulat v imenu italijanske vlade. Italijanska komisija za ribolov je dala postaviti palme. Parastos je opravil dubrovniški škof Martelić. Prisostvovali so zastopniki vlade in občine, kakor tudi vseh uradov, nadalje zastopniki raznih korporacij, češkoslovaški in italijanski konzul, predsednik italijanske misije za ribolov conte Tosti, poveljnik italijanske vojne ladje »Ribotti« itd. Duhovnik Delalle je govoril o vrlinah in zaslugah kralja Petra. Škof Marković je blagoslovil oder. Nato so pevska društva zapela žalostinke. Po parastosu je odšla množica v Poljane pred gledališče. Tam je z gledališčnega balkona govoril g. Grizogono o kralju Petru, ki se more prištevati velikim vladarjem. Popoldne ob 17. so naznanjali topovi in zvonovi, da je pokopan veliki kralj. V stolni cerkvi so se vršile molitve, pri katerih so prisostvovali zastopniki oblastev in naroda, kakor tudi pevska društva, ki so pela »Bože pravde« in žalostinke. Vojaki so oddali častno salvo.

Sožalne izjave tujih odposlanstev.

— **Beograd, 24. avgusta.** (Izv.) Tekom včerajšnjega dneva so obiskala odposlanstva tujih držav ministrskega predsednika g. Nikolo Pašića kot reprezentanta vrhovne kraljeve oblasti in mu v imenu svojih vlad izrazila globoko sožalje nad težko izgubo, ki je zadela našo zemljo. Ministrski predsednik g. Nikola Pašić je zelo iskreno sprejel odposlanstvo Francije v posebni daljši avdijenci. Odposlanstvo je vodil vojvoda in maršal Franchet d' Esperay. Ob tej priliki je francoski maršal izročil g. Pašiću lastnoročno pismo predsednika francoske vlade g. Brianda.

Odposlanstvo češkoslovaške republike je posetilo tudi predsednika dr. Ivana Ribarja v prostorih Narodne skupščine. Sprejem je bil najiskrenejši. Predsednik g. dr. Ribar je povedel odposlanstvo v klubove lokale demokratskega in radikalnega kluba, kjer so bili živahni in prijateljski razgovori med zastopniki posamnih političnih skupin.

— **Beograd, 24. avgusta.** (Izv.) Vojvoda in maršal Franchet d' Esperay je obiskal tudi vojnega ministra generala Žečevića, kateremu je izročil sožalno izjavo v imenu francoske bratske vojska.

— **Beograd, 24. avgusta.** (Izv.) Snoči je ministrski predsednik g. Nikola Pašić priredil vsem odposlanstvom tujih držav poslovilno večerjo, katere so se udeležili poleg drugih vsi člani vlade in predsednik Narodne skupščine dr. Ribar.

— — —

Zadušnice.

— **d Bukarešta, 23. avg.** (P. B.) Tukaj se je vršila v cerkvi pri Amzi svečana zadušnica za pokojnega kralja Petra I., ki so ji prisostvovali kralj Ferdinand, člani vlade, predsednik parlamenta, ves diplomatski zbor kakor tudi načelnik mesta. Zastopani so bili tudi naše poslaništvo, konzulat in naša kolonija.

— **d Praga, 23. avgusta.** (P. B.) Na dan pogreba kralja Petra so se vršile v vseh tukajšnjih cerkvah zadušnice. V staromestni cerkvi je prisostvoval zadušnici zunanji minister dr. Beneš kot zastopnik predsednika republike. Navzoč je bil tudi ves diplomatski zbor, zastopniki mestnih oblasti, mnogoštevilni aktivni in rezervni častniki, zastopniki vseh korporacij in udruženj ter mnoge osebe naše tukajšnje kolonije. Po zadušnici je imel naš upravnik na zahtevo zunanjega ministra dr. Beneša pregled jugoslovenskega polka, ki je bil postavljen pred cerkvijo. Ves čas pregleda je igrala godba jugoslovenske himne. Vsa prireditev je bila zelo svečana.

— **d Dunaj, 23. avgusta.** (P. B.) V tukajšnji srbski cerkvi se je vršila svečana zadušnica za pokojnega kralja Petra I. Cerkev je bila vsa prevlečena s črnino ter svečanostno opremljena. Zadušnici so prisostvovali kancelar Schober z vsemi načelniki ministrstva za zunanje stvari in diplomatski zbor. Zadušnici je priostvoval tudi minister Marko Trifković, ki biva tukaj. Zadušnica se je izvršila na najsvečanejši način.

— — —

Bolgarska javnost o smrti kralja Petra.

— **Beograd, 24. avgusta.** (Izv.) Kakor javljajo iz Zofije, je bolgarska javnost sprejela vest o smrti kralja Petra z veliko spoštljivostjo. Listi pišejo prav lepo o našem velikem kralju Osvoboditelju.

— — —

BOSANSKI USTAŠI — SOBORITELJI KRALJA PETRA.

— **Beograd, 24. avgusta.** (Izv.) Ministrski predsednik g. Nikola Pašić je včeraj sprejel tudi odposlanstvo bosanskih ustašev — borcev kralja Petra ob ustanku leta 1875. v Bosni. Odposlanstvo šteje 30 starcev. Ministrski predsednik se jim je ginjen zahvalil in naprosil dvornega fotografa, da je napravil sliko te skupine.

— — —

Maščujte tržaški požig!

Dne 13. julija 1920 se je zgodilo ono nezaslišano divjaštvo, da je podivjana druhal pod patronanco uradnih organov zažgala našo trdnjavo ob Adriji. Ko so švigali takrat rdeči plameni proti nebu, tedaj je zlobotno vriskala v pijani radosti rasbesnela množica, češ uničili smo trdnjavo tržaških Slovencev, za večno strti so sedaj oni. Toda prezgodnje je bilo veselje, ker obenem s plamenom se ni dvignil proti nebu samo rdeči petelin požiga, ampak tudi petelin maščevanja. S pogorišča kliče na maščevanje ta petelin in krepi odporno silo podjarmljenih in vzbuja ljubezen in požrtvovalnost svobodnih. In da ostane njegov klic vsem Jugoslovanov neizbrisno v spominu je založila Jugoslovenska Matica svoje prve kolke, ki so posvečeni požigu tržaškega Narodnega doma. Lepo, umetniško delo slikarja Kosa so ti kolki in polni rodoljubne simbolike. Sredi v plamenih stoji v bojni pozi petelin in kliče na maščevanje, da bo prebita črna žalost tržaških Slovencev, ki je nastala iz rdečih plamenov požiga Narodnega doma. Samo ena vrsta mora biti za enkrat maščevanje, to je da podpremo Jugoslovensko Matico. Ker 13. julija je bila s požigom Narodnega doma zadejana vsem Slovencem globoka rana in vse kulturno življenje je bilo s tem ogroženo in zato je nastala s tem za Jugoslovensko Matico dolžnost, da pomaga primorskim Slovencem. In ta enostavna, toda vendar življenske važnosti velika resnica je na enak priprost način uveljavljena na kolku. Požig tržaškega Narodnega doma je bil največji zločin nad primorskimi Sovenci. Izvršen pa je bil zločin, ker so bili tržaški Slovenci zvesti nam.

Zato je naša dolžnost, da nagradimo njih zvestobo in da maščujemo zločince. Zato, čujte klic rdečega petelina, zato kupujte kolke Jugoslovenske Matice, ki so v pomoč preganjanih in ki so danes naše najzidatnejše maščevanje. Za danes je to maščevanje sicer še skromno, toda ono je predpriprava za ono drugo maščevanje, ki ga hočemo vsi in ki ga mislimo vsi, čeprav ne govorimo o njem.

Zato kupujte kolke Jugoslovenske Matice, zato maščujte tržaški požig!

Sedemdesetletnica Alojzija Jiráska.

Danes obhaja češkoslovaški narod sedemdesetletnico enega svojih največjih mož. Nekdanji skromni gimnazijski profesor Alojz Jirásek je postal s svojimi zgodovinskimi romani, povestmi in dramami najvplivnejši duševni voditelj svojega naroda. Od najstarejše češke zgodovine do poslednje dobe je obdelal mojster Jirásek v genijalni obliki vse herojsko življenje češkoslovaškega naroda, vse perijode političnih, verskih in kulturnih borb, vstajanja in padanja, tragedij in triumfov. Od Libuše do Husa in Žižke, od Čeških bratov, Psohlavcev do francoskih časov, l. 1848. in do poslednjih dni se kupiči grmada njegovih del, razkošnih po jeziku, po dialogih, polnokrvnosti dikcije in silni plastiki značajev, silnih v svoji koncepciji, rafiniranih v pripovedni ali dramatski tehniki ter bogata idej in zlate poezije. Razumljivo je, da so Jiráskova dela biser in ponos češke beletrije in dramatike ter se vprizarjajo njegove velike tragedije zlasti ob zgodovinskih jubilejih, razumljivo, da so postale Jiráskove knjige duševna last češkoslovaške inteligence in ljudstva ter da so bile vir, iz katerega so naši bratje v najmučnejših in najtežjih letih poslednje dobe črpali oživljajočo uteho in vztrajnost v odporu. V stotisočih iztisov so bila Jiráskova dela v Evropi, Aziji in Ameriki razširjena ter so budila, tolažila, bodrila in učila. Med vojno so bili Jiráskovi historični romani blagoslov, ki je rosil na češkoslovaški narod, izčrpan in oropan vseh pravic. V vojnem ujetništvu je bila češkim polkom Jiráskova knjiga najmočnejša vez z domovino in češkim legijonarjem je bil Jirásek učitelj in voditelj.

A Jirásek je imel končno odvažnost, že mej vojno postaviti se na čelu poslednji borbi za osvobojenje češkega kraljestva. V družbi pesnika Jaroslava Kvapila je izdal na narod manifest, v katerem je brezobzirno obsodil avstrijsko narodnostno politiko ter izrekel odkrito, da je edini cilj češkoslovaškega naroda povsem samostojna češkoslovaška država. Ta manifest je bil kakor Caesarjev »Alea jacta«: vojna napoved Avstriji, ki ji je mogel slediti le smrt ali zmaga. Takrat se je začela odkrita revolucija, ki je prerezala hipoma prt med Prago in Dunajem. Germanskemu tigru pa so bili že izlomljeni zobje, ni se upal planiti več po Čehih. Dne 13. aprila 1918. je čital Jirásek v sijajnem praškem Obecnem domu historično zakletev Čehov, da gredo z Jugoslovani združeni v odločilni boj za svobodo in lastno državo. »Zvestoba za zvestobo!« se je prisegla tisti dan ter se je vpričo Jiráska ponovila v majskih divnih jubilejskih slavnostih Narodnega divadla.

Tako je stopil Jirásek tudi v našo politično zgodovino in hvaležni mu ostanemo, ker je na njegov klic tudi Jugosloven razlomil svoje tisočletne robske verige.

Jiraskova dela so v Slovencih dobro znana in ljubljena pri vseh, ki čitajo češke originale. Prevedeni so njegov roman »Psohlavci« (Govekar), njegova povest »Filozofska historija« (Zalar), drama »Vojnarka« (Gestrin), »Lucerna« (Govekar) i. dr. Več del pa v slovenskem tisku še ni izšlo. Še tekom prvih mesecev naše bodoče gledališke sezone se vprizori Jiráskova drama »Oče«.

Jirásek je torej zaslužen mož tudi za nas, njegova dela so tudi že naša, njegove zasluge so tudi nam v korist.

Mojstru Jirásku hvala in slava! In še na mnoga plodovita leta!

Dnevne vesti.

V Ljubljani, 24. avgusta 1921.

— **Na izrecno željo g. župana dr. Ivana Tavčarja** *odpadejo vse slavnosti, ki so bile projektirane ob priliki njegove sedemdesetletnice, in sicer z ozirom na splošno žalovanje povodom smrti kralja Petra Osvoboditelja.*

— **Iz mržnje do države in dinastije.** Ni kmalu človeka v državi, ki bi bil bolj prežet sovraštva do Jugoslavije in do naše dinastije nego je žuženberški dekan Karel Gnidovec, ta protitip sfanatiziranega klerikalnega duhovnika, ta odtisek pravega Šušterčijanca. V svoji zagrizenosti in klubovalnosti zametuje i odredbe svojega škofa, če gre za to, da pokaže svoje omalovaževanje vsega, kar je v zvezi z državo in dinastijo. Ta človek ne pozna niti najprimitivnejše dostojnosti. Čuta pietete njegova duša nima. Naš veliki kralj Peter I., Osvoboditelj in Ujedinitelj, je zatisnil svoje trudne oči v sredo 17. avg. ob 17,30 mni. Drugi dan se je ta žalostna vest bliskoma razširila po vsej državi. Splošna in globoka žalost je zavladala v srcih vseh pravih in poštenih državljanov. Črne zastave so se nagloma prikazovale raz hiše. Vsi listi srcobrobljeni, so prinašali lepe sestavke o preminulem Petru Mrkonjiću, o kralju Petru Velikem. »Slovenec« od četrtka, 18. t. m. je priobčil na prvi strani odredbe škofijskega ordinarijata, ki določajo, kaj ima duhovščina v oziru smrti našega kralja storiti. Točka 3. teh odredb slove: »Na cerkvenih, oziroma župnijskih poslopjih naj se izobesi žalna zastava, ki naj visi do končanega pogreba.« Preko vsega tega je šel dekan Karel Gnidovec. Žalne zastave ni hotel razobesiti. Tržani so postajali nejevoljni, nestrpno so čakali, kdaj se bo dekan zavedel, kaj ima storiti. A zamanj, zastave ni bilo. Napočila je že sobota (20.avg.) toda zastava se še ni pokazala. Zdaj je minila mera potrpežljivosti. Par resnih mož je napravilo na višjem kompetentnem mestu v tem pogledu primerne korake. In šele to je izdalo. V noči od sobote na nedeljo je dal dekan na cerkvenem zvoniku izobesiti žalno zastavo. Zagledali so jo torej šele v nedeljo zjutraj, dne 21. avgusta. Nedostaje nam besed, da bi zadostno ožigosali nekvalificirano početje tega gospoda. Po naših mislih si je sam spisal hujšo obsodbo nego bi mu jo mogel kdo drugi. Vlada si pa bo, trdno upamo, tega »zvestega« državljana, tega »ljubitelja« naše dinastije, pač dobro zapomnila. O dekanu Karlu Gnidovcu se je svojčas dosti pisalo po časopisih. Da je bil njegov značaj povsem pravilno orisan, spričuje nad vse jasno gorenje njegovo početje.

— **Šentjakobska napredna knjižnica**, Vožarski pot 2, koncem Florijanske ulice, električno postajališče, izposoja vsak delavnik od pol 6. do pol 8. zvečer najlepše slovenske francoske in angleške knjige. Kupujejo se knjige po najvišji ceni. k

— **Izzivanje nemških pritepencev.** Pišejo nam: Pri Sv. Jurju ob juž. žel. je umrl nadsprevodnik Pevec, ki je služboval na glavnem kolodvoru v Mariboru. K pogrebu je poleg domačih tovarišev dospelo tudi več železničarjev iz Nemške Avstrije. In ti so se kapricirali, da morajo na jugoslovenskem pokopališču zapeti nemške nagrobnice. Župnik se je nekaj časa ustavljal, ker so ga naši železničarji posvarili, naj ne dopusti kaj takega, ker nemškim železničarjem ne gre za pijeteto, ampak za politično provokacijo. Župnik se je udal nemškim zahtevam. Med ogorčenjem slovenskega občinstva so Nemci peli svoje nemške pesmi. Da je bilo to provokacija, to so isti nemški železničarji pokazali tudi med vožnjo nazaj. Vedli so se tako izzivajoče, da je bilo potujoče občinstvo ogorčeno, zlasti ker so se širokoustili, češ, naj le počakamo, kaj bo čez tri tedne z našo Jugoslavijo. — Ali ni bilo nikogar, ki bi bil tem predrznim hujskačem poštteno premikastil kosti?

— **Sovraštvo napram Sokolu.** Na severni meji se je v zadnjem času razvilo strastno sovraštvo proti Sokolu, toda ne toliko od nemške strani kakor od pristašev SLS. Vzgled iz vsakdanjega življenja: Iz Slovenskih Goric potuje ženska proti Mariboru. Že pred nočjo sreča voznika tudi v isti smeri. Naprosi ga, naj bi jo vzel na voz. Voznik je bil že pripravljen, kar opazi na ženski bluzi sokolski znak, tedaj jo, že na voz stopajočo, surovo odrine, požene konja in se zareži sovražno: »Sokolskih . . . jaz ne vozim!« — Skrajni čas je, da vodilni, narodno čuteči krogi SLS uvidijo nevarne posledice takega sovraštva ter če že hočejo skupne vrste cepiti z Orli, saj v hujskanju in sovraštvu naj ne vzgajajo nerazsodno kmetsko madino, kakor se to žalibog prakticira.

— **Priznanje.** Beograd, 24. avgusta. (Izv.) Notranji minister je izrekel priznanje in zahvalo beograjski policiji in orožništvu povodom službe in vzdrževanja javnega reda ob pogrebu kralja Petra I.

— **Odkritje spominske plošče Podlimbarskemu.** V nedeljo, dne 28. avgusta t. l. se na slovesni način odkrije spominska plošča pisatelju Podlimbarskemu. Dosedanji pozivi za prispevke v pokritje stroškov niso imeli zaželjenega uspeha. Nadaline prispevke v ta namen zbira g. Miško Reicher v v Ljubljani, Mariji trg št. 3, katerega toplo priporočamo našemu rodoljubnemu občinstvu.

— **Da se ne pozabi.** Z ozirom na včerajšnjo notico poroča pod gornjim naslovom nam ravnatelj II. mestne deške ljudske šole g. Janko Jeglič, da ima na svoji hiši v Ilirski ulici št. 27 razobešeno žalno zastavo od prvega dne, ko se je zvedelo za smrt blagopokojnega kralja. Zastava je na strehi krog droga zamotana, vendar dovolj vidna. O tem lahko pričajo sosedje in policijska straža.

— **Kaj je storiti, če kdo umrje?** Kadar kdo v Ljubljani umrje, ga je treba nemudoma zglasiti v mrliško-popisnem uradu na magistratu v Galetovi hiši pri tleh. Uradne ure so od 8. zjutraj do 2. popoldne. Ta prijava je potrebna, da more mestni zdravnik — mrliški oglednik — vedeti, kam mu je iti ogledat mrliča. Ta mrliški ogleda prihaja redno vsak dan ob devetih dopoldne v popisni urad, kjer mu izroče seznam mrličev, katere je treba ogledati. Druga naloga prijavnika je pot do zdravnika, ki je umrlega nazadnje zdravil. Leta mora brezplačno izpolniti takozvani zdravilni list, za kar pa mora prijavnik vedeti rojstne in druge podatke pokojnikove. Zdravnik vpiše bolezen in smrtni vzrok ter se podpiše. Ko ima stranka tako pravilno izpolnjeni zdravilni list v rokah, se obrne na pogrebni zavod, da se z njim dogovori zaradi cene in vrste pogreba itd. Če pa je stranka tako ubožna, da nikakor ne zmore pogrebnih stroškov za rajnega, predloži zdravilni list neposredno v mrliško - popisnem uradu s prošnjo, naj se umrli pokoplje na občinske oziroma mestne stroške. Če so pogoji za to dani, ukrene urad vse potrebno, da se prošnji ugodi. Če je stranka izročila pogreb pogrebnemu zavodu, preskrbi zavod vsa nadaljna pota, sicer pa mora stranka sama izročiti v popisnem uradu izstavljeni beli mrliško-ogledni list upravitelju na pokopališču, rdeči izpisek pa v pristojnem župnišču. Glavno je, da se mrliča brez odloga prijavi v mrliško-popisnem uradu, kjer se dobe vsak čas potrebna nadaljna pojasnila in navodila. Premožnejši sloji radi smrt naznanjajo neposredno v mestnem pogrebnem zavodu v Prečni ulici 2, ki potem za nje opravi po svojih uslužbencih vsa nadaljna pota. Manj imovitim pa se priporoča prvotno obrazložena redna in cenejša pot.

— **Zdravstveno stanje v Ljubljani.** Tedenski zdravstveni izkaz za dobo od 14. do 20. t. m. podaja sledečo statistiko o zdravju v Ljubljani. Novorojenih 32, umrlih 36, od teh domačinov 24, tujcev 12. V zavodih je umrlo 20. Vzroki smrti: življenska slabost 1, davica 1, ošpice 1, griža 14, možganska kap 4, srčna hiba 1, rak 3, drugi naravni vzroki 16,. smrtna poškodba 1. — Prijavljene nalezljive bolezni: davica 2, griža 85, od teh v domači oskrbi 34, v bolnici 41, vojakov 6. — Ošpice 1.

— **Izjava,** kojom podpisani izjavljujem, da mi je Banka Beogradska Zadruga d. d. prigodom moje velike nesreče od požara, kojem mi je izgorjelo seno, štala i drugo, celu osiguranu sumu od Kruna 50.000 potpuno u celosti isplatila. Preporučam ovaj naš potpuno domaći zavod osiguranja svim našim gospodarima. — U Boviću dne 16. avgusta 1921. — Stevan Mraović, posednik i gostioničar..

— **Smrtna kosa.** Rodbini živinozdravnika Josipa Šinka je umrla devetletna hčerka Jožica. P. v m.!

— **Pripravljalni odbor za dr. Tavčarjevo proslavo.** Na danes zvečer ob 6. sklicana seja na magistratu odpade.

— **Popravek.** V poročilu o sokolski manifestaciji v Središču, priobčenem v včerajšnji številki, se navaja kot govornik »brat Holzapfel«. Pravilno se ima glasiti »Kostanjšek«.

— **20letnica prvih kranjskih abiturijentov.** Letos je poteklo 20 let, odkar je v Kranju popolna gimnazija. Prvi abiturijenti tega zavoda se snidejo dne 4. septembra letos prvič po 20 letih v Kranju. Prihod v Kranj zjutraj, nato sestanek v gostilni P. Mayer, popoldne skupni izlet. Bivši kolegi, kateri so nas iz kateregakoli vzroka predčasno zapustili, dobrodošli.

— **Poročil se je** dne 20. t. m. v Ljubljani učitelj Hegler Fric iz Poloma z gospodično Mimico Šrbec iz Loža.

— **Zamenjal** se je v vlaku pred tremi tedni, ki odhaja iz Ljubljane na Gorenjsko ob pol 7. zvečer, zavitek, ki ima razun drugih reči robce s črkami F, Z., z zavitkom, ki vsebuje otročje perilo. Tisti, ki ima zavitek z otročjim perilom, naj ga vrne v Ljubljano na Martinovo cesto št. 3, kjer dobi svojega nazaj.

— **Izgnani Habsburžan.** Kakor nam iz Gradca, 24. t. m. javljajo, je dospel z včerajšnjim dunajskim brzovlakom v Gradec sin nadvojvode Leopolda Salvatorja s svojo soprogo Dagmar, ki je bil izgnan iz Ljubljane. Do meje so ga spremljali jugoslovanski orožniki.

— **Goljufiv zamenjalec dolarjev.** V zadnjem času se povsod pojavljajo rafinirani sleparji, zamenjevalci dolarjev, ki preslepe ljudi, da kupujejo od njih dolarje starih emisij ali pa ponarejene. Ljudje, omamljeni vsled velike kurzne vrednosti dolarja, kaj radi kupujejo dolarje. Tako je 11. t. m. neznan goljuf prodal pod pogojem, da tekom 3 dneh zopet izmenja, Kukenberg Andreju v Trbovljah 100 dolarjev za 12.000 kron. Omenjeni se je izdajal za lesnega trgovca, baje doma iz Škofjeloke, približno 25—27 let star. Ker se goljuf ni več javil, je odšel Dernovšek Janko v Ljubljano, da izmenja bankovec 100 dolarjev, kjer pa so skoraj vse banke izjavile, da bankovec ne velja več, ker je zapadle emisije.

— **Med kopanjem ukradena obleka.** Petnajstletnemu Vilkotu Lampe, iz Prisojne ulice št. 1, je bila med kopanjem na Savi pri Ježici, približno ob 6. uri zvečer ukradena obleka in sicer: hlače temnosive barve; suknjič temnomodre barve z belo pisano podlogo v rokavih, nikel-škatljica za cigarete skupna škoda znaša 1400 K.

— **Tatvina vozička.** Dne 20. t. m. je bil Mariji Rus na Vodnikovem trgu ukraden dvokolesni voziček. Na njem je bil prazen kurnik.

— **Razstava.** Na številna vprašanja naznanjamo, da se nahaja Umetnostna razstava na Miklošičevi cesti št. 5 poleg hotela Union.

Pristopajte k „Jugoslovenski Matici"!

Najnovejša poročila.

Bolezen kralja Aleksandra.

— d **Beograd,** 22. avgusta. Presbiro poroča iz Pariza: Včerajšnje poročilo o zdravstvenem stanju Nj. Vel. kralja Aleksandra. Zdravstveno stanje Nj. Vel. kralja Aleksandra je na potu k znatnemu izboljšanju. Otekline ponehavajo. Jutranja temperatura je znašala 37.8, večerna pa 38.4, žila 96. Sledé podpisi.

— d **Pariz,** 23. avg. Zdravnika dr. Bernard Connec in dr. Bandelac ter naša zdravnika dr. Subotić in dr. Koen so izdali včeraj naslednje poročilo o zdravstvenem stanju Nj. Vel. kralja Aleksandra I.: Z ozirom na včerajšnje stanje je današnje zdravstveno stanje neizpremenjeno. Jutranja tempratura je bila 37.7, večerna 38.5, žila 100.

— — —

VENCI FRANCOSKE REPUBLIKE NA GROBU KRALJA PETRA I.

— **Beograd, 24. avgusta.** (Izv.) Pod vodstvom vojvode in maršala Francheta d' Esperaya se je včeraj francosko odposlanstvo poklonilo na grobu v Oplencu kralju Petru I Velikemu Osvoboditelju. Francosko odposlanstvo je na grob položilo dva lepa venca iz naravnega cvetja. Na enem je bil napis: »Predsednik Francoske republike — kralju Petru I.«. Na drugem pa: »Vlada Francoske republike — kralju Petru I.«.

DR. KOROŠČEV PROTEST.

— **Beograd,** 24. avgusta. (Izv.) V vseh parlamentarnih krogih je vzbudil znani protest dr. Korošca živahne debate in splošno ogorčenje. Današnja »Pravda« posveča temu netaktnemu izzivanju daljši članek, poudarjajoč: Minister na razpoloženju dr. Korošec je dvignil svoj protest. Dr. Korošec je pričetkom seje protestiral pri predsedniku narodne skupščine dr. Ribarju, zakaj se bo nazval kralj Peter Osvoboditelj, ker se ne more trditi, da je srbska vojska osvobodila Slovence in Hrv.« »Pravda« ostro zavrača te Koroščeve insinuacije. Koroščev nastop je splošno vzbudil največje ogorčenje.

Razpust železničarske organizacije v Sloveniji.

— **Beograd,** 24. avgusta. (Izv.) Ministrstvo notranjih del je odredilo razpust komunistične železničarske organizacije za Slovenijo, ki je bila včlanjena v sindikalnem »Savezu transportnih radenika i namještenika«. Razpust se ima takoj izvršiti. Železničarska organizacija je imela svoj sedež na Turjaškem trgu.

Dinarska veljava pošlah.

— **Beograd,** 24. avgusta. (Izv.) S prvim septembrom tega leta bo na vseh poštnih uradih kraljestva SHS uvedena edino dinarska veljava. Vsa plačila in izplačila se bodo zaračunavala edino le v dinarjih.

Pečuh in Baranja.

MADŽARI V PEČUHU.

— d **Budimpešta,** 23. avgusta. Madžarski kor. urad javlja: Po dospelih poročilih se je zasedba Pečuha izvršila po programu. Ob 12. je general Maron prevzel mesto. Ob 8. so vkorakale glavne čete. Na glavnem trgu so imeli govore katoliški škof Zichy, reformni in evangelijski župnik. Na pozdravni nagovor rudarja je odgovoril feldmaršallajtnant Scoa, da je prišel s prijateljskimi čustvi za delavstvo in da hoče skrbeti za živila in obleko, ki bo poceni.

MADŽARSKE ČETE V BARANJI.

— d **Budimpešta,** 23. avgusta. (Presbiro) Madžarske čete so vkorakale v novo osvobojene kraje Nivi Seged, Bajo in ostale dele Baranje. Ob 3. pop. so prevzele oblast tudi civilne oblasti. Železniški promet preko mosta pri Szeregi je vpostavljen. Telefonski in brzojavni promet bo v kratkem vpostavljen.

POMOČ BARANJSKIM BEGUNCEM.

— **Beograd, 24. avgusta.** (Izv.) Minister za socialno politiko je za enkrat dovolil za pečujske in baranjske begunce potrebni kredit v znesku 25.000 dinarjev, kateri znesek se nakaže županstvu v Osijeku, da je razdeli med begunce. V Osijek je došlo okoli tisoč delavcev.

MALA ANTANTA PROTI KOMUNISTOM.

— d **Moskva,** 23. avgusta. (Brezžično) V ministrskem svetu v Bukarešti je izjavil minister za zunanje posle Take Jonescu, da je naloga male antante, sprejeti boj s komunizmom. Konec avgusta bo za razmotrivanje tega vprašanja sestanek romunskih, češkoslovaških, jugoslovenskih in italijanskih državnikov.

Bolgarija.

KRITIČNI POLOŽAJ V BOLGARIJI.

— **Beograd,** 24. avgusta. (Izvirno.) Iz Bolgarije prihajajo vesti, da je položaj v državi zelo kritičen in resen. Dne 23. t. m. se je že pričelo z razpustom redne bolgarske vojske. Razpust vojske povzroča med narodom odpor. Bolgarska vlada je izdala poziv, da se naj pojavijo dobrovoljci, katerih pa ne more dobiti pod nikakimi pogoji. Doslej se je prijavilo samo 17 dobrovoljcev. Vojno ministrstvo in ministrstvo financ pozivata narod, naj vstopi v dobrovoljsko vojsko, že z ozirom na varstvo javnega premoženja. Dobrovoljci naj čuvajo javna skladišča, carinarnice, javne blagajne in zakladnice, kakor tudi denarne zavode in banke, katerim preti nevarnost, da jih nedisciplinirane tolpe oplenijo.

Vlada opozarja narod na resnost položaja. Delegati zemljoradniške stranke so 21. t. m. priredili po vsej državi številne shode in zborovanja, na katerih so pozivljali za vstop v dobrovoljsko vojsko. Bolgarija stoji pred dilemo: **»All dobrovoljci all tuje robstvo!«**

— **Sofija,** 24. avgusta. Po mestu je živahna agitacija za dobrovoljce. Povsod so nalepljeni na inicijativo vlade velikanski lepaki z napisi: »Vpišite se za dobrovoljce, da rešite Bolgarijo! Najbolje je biti dobrovoljec.«

OBTOŽBA MINISTRSTVA RADOSLAVOV.

— **Beograd,** 24. avgusta. (Izv.) Iz Sofije javljajo: Sestavljena je obsežna obtožba vsega bivšega ministrstva Radoslavov, ki je bilo na vladi v letih od 1913 do 1918. Obtožba obega 833 strani velikega formata. Na podlagi sklepa Narodnega Sobranja z dne 29. marca 1920 je javni obtožitelj dvignil obtožbo zaradi veleizdaje proti bivšim ministrom: min. predsedniku dr. Radoslavovu, min. Popovu, Peševu in Tončevu, dalje proti generalom Žekovu, Bojadžijevu in drugim. Za priče je povabljenih 188 raznih političnih, vojaških in uradniških osebnosti. Vabljenih je več ministrov, načelnikov vseh uradov in vsi člani vrhovnega poveljstva. Razprava je določena na 5. september t. l.

BANČNO POSLOPJE PROMETNE BANKE V LJUBLJANI.

— **Dunaj,** 24. avgusta. Generalno ravnateljstvo Prometne banke je sklenilo sezidati v Ljubljani za svojo podružnico bančno poslopje.

★

DE BERTI ZA ITALIJANSKO ŠOLO NA — KRKU.

— **Rim,** 22. avgusta. Istrski poslanec De Berti je predložil zunanjemu ministru vprašanje, ali misli italijanska vlada storiti vse potrebno, da se otvori tudi letos italijanska šola na Krku, češ da se čuje, da se to ne zgodi. (Primorski italijanski poslanci hočejo torej odpirati italijanske šole v Jugoslaviji potom svojega zunanjega ministra, doma pa hočejo zapreti vse jugoslovenske šole!)

REŠKI ARDITI ZAPRTI V PULI.

— **Pula,** 23. avgusta. Reške arditе, ki so prišli na skaline Sv. Marka, na jugoslovanski teritorij, so aretirali na ukaz vojaške oblasti in jih s torpedovko prepeljali v zapore v ulici dei Martiri na razpolago pomorskega vojaškega sodišča.

VELIKA DEFRAVDACIJA.

— **Budimpešta,** 24. avg. Afera borznega komisarja Martona, ki je pobegnil iz Češkoslovaške na Madžarsko, vzbuja veliko senzacijo. Poneverbe pri West-Ost-akcijski družbi znašajo nad 26 milijonov kron. Zaprtih je več ravnateljev te družbe. Družba je imela svoje posle tudi po važnejših mestih Jugoslavije. Aretirani ravnatelji izjavljajo, da je družba krita za ta znesek.

Grško - turška vojna.

— d **Carigrad** 22. avgusta. Po poslednjih poročilih iz Anatolije se nadaljuje grško prodiranje brez ovire. Grki so baje že prekoračili reko Sakarijo, Polatly in poizkušajo sedaj obkrožiti gordijsko pokrajino. Turški krogi menijo, da Mustafa Kemal ne bo prepustil Angore, ne da bi prej bil vzeliko bitko.

Gospodarske vesti.

Borze.

—ij **Beograd, 23. avgusta.** Devize. Curih - Milan 18.9, Berolin 51, Paris 343, London 163.60, Dunaj 4.15, Praga 3.70. Valute: franc. franki 341, dolarji 44, avstrijske krone 4.50.

—d **Zagreb, 23. avgusta.** Devize. Berolin 204—206, Italija 756—758, London 660—0, Novi York 176—177.50, Paris 1375—0, Praga 209—211, Švica 3000—3065, Dunaj 16.25—16.35, Valute: dolarji 176.50—177.50, carski rubelj 26—28, 20 kron v zlatu 608—0, napoleondori 618—625, nemške marke 204—207, italijanske lire 752.50—754.50, češkoslovaške krone 204—215, madžarske krone 46—48.

—g **Higijena v industrijskih obratih.** V Porodu ob Savi je bilo v dneh od 17. do 20. avgusta posvetovanje inspektorjev dela iz vse države. Prisotnih je bilo 16 delegatov pod vodstvom inž. Antejа Štebija. Razpravljalo se je poleg drugega o higijenskih napravah v industrijskih podjetjih. Posvetovanju je prisostvoval tudi minister za socialno politiko dr. Kukovec.

— **Sejem v Krškem.** Županstvo v Krškem naznanja vsem obiskovalcem sejmov, da je sejem v Krškem v soboto pred angeljsko nedeljo dne 3. septembra, ne 27 t. m., kakor je pomotoma v različnih koledarjih zaznamovano.

— **Carinske šikane v Mariboru.** Novi predstojnik carinarne v Mariboru je začel uvajati novosti, katere je sicer poskusil že prejšnji predstojnik uvesti, pa se niso obnesle in zdi se nam, da se tudi sedaj ne obnesejo. Doslej se je vsaka reekspedicija prtljage iz Maribora odposlala s propustnico, kar je šlo lahko, čeprav so bile sitnosti radi vknjiževanja in izknjiževanja pri carinskem knjigovodstvu. Od srede 10. t. m. dalje pa se mora za vsako reekspedicijo prtljage sestaviti deklaracija in triplo. Kaj to pomeni, ve pač vsaki trgovec. Ne bo drugače za pošiljatve, ki so na potu, kakor, da se jih izroči špediterju. Iz tega narastejo ogromni stroški (vsak dan za 100 kg 10 K ležarine) in ogromna zamuda. Blago bo stalo v skadišču več dni in komaj se je malo ugladila pot in izpraznilo skladišče, grozi zopet velikanski zastoj. Kot protiukrep svetujemo trgovcem, kakor je bilo v našem listu že nasvetovano: prvič, da za sedaj pošiljajo vsi svoje blago kot brzovozne pošiljatve, drugič, da obenem zahtevajo od južne železnice, da bodo avstrijske postaje odpošiljale prtljago direktno na vse postaje v Jugoslaviji. S tem bosta razbremenjeni carinarna in železnica v Mariboru, stranke bodo blago takoj dobivale in nove šikane izostanejo le bavbav za nemarne trgovce.

— **Obrtna razstava v Mariboru.** Nasproti raznim vestem, da se je razstava zopet preložila, izvemo od najverodostojnejše strani, da se razstava otvori in vrši natančno kakor je bilo določeno. Te dni so se že razposlali tudi venkaj tozadevni veliki reklamni lepaki. Razstavne predmete je predložiti najkasneje do 5. septembra odboru v Mariboru.

— **»Zložba poljedelskih zemljišč«.** Deželna komisija za agrarske operacije v Ljubljani je izdala brošuro o zložbi poljedelskih zemljišč. Popisuje pomen in koristi zložbe za udeleženega poljedelca in uradno zložbeno postopanje. Brošuri sta priklopljena tudi dva načrta, iz katerih se razvidi, kakšno je zemljišče pred in po zložbi. Ker je zložba velike važnosti za naše kmetijske razmere, opozarjamo kmetovalce na to brošuro, katero dobe tisti, ki se resno zanimajo za zložbo brezplačno pri deželni komisiji za agrarske operacije v Ljubljani.

Društvene vesti.

— **Pevke in pevci Ljubljanskega Zvona!** V petek ob pol 8. zvečer važen sestanek. Dnevni red: izlet zbora, delovanje bodoči sezoni. Vse in vsi!

— **Društv bančnega uradništva v** Ljubljani obvešča svoje člane, da so društvene legitimacije gotove in da se izdajajo vsak torek in četrtek od 19. do 20. zvečer v društvenih prostorih v podzemeljskem lokalu »Jadranske banke«, Šelenburgova ulica. Člane se opozarja, da prinesejo seboj svojo sliko na mehkem kartonu. Tajništvo.

Glavni urednik:
Rasto Pustoslemšek.
Odgovorni urednik:
Ivan Podržaj.

Trgovski sluga
se sprejme takoj. Samo pismene ponudbe z navedbo jezikovnega znanja in dosedanjega službovanja je vposlati na **poštni predal 123, Ljubljana.** 5818

Ženitna ponudba.
Zelo izobražena gospodična 30 let stara z fine rodbine, lastna posestnica v mestu, želi znanja v svrho poznejše ženitve z višjim uradnikom. Ponudbe do 29. avgusta pod „Cvetja 5823" na upravo Slov. Naroda. Na anonimna pisma se ne ozira. 5823

Proda se hiša
v sredini mesta Ljubljane v kateri je dobro vpeljana gostilna. Poizve se v upray. Slov. Nar. 5815

Zahvala.
Za izraženo sočutje ob priliki smrti in pogreba našega iskrenoljubljenega sina
Stankota
se tem potom najprisrčneje zahvaljujemo.
V Ljubljani, 23. 8. 1921.
Obitelj Mrakova.

Kot pisarniška moč
želi službe mlad gospod, skladiščnik ali temu kaj sličnega. Vstop s 1. septemb. Cenj. ponudbe pod „Zanesljiv 5824" na upr. Slov. Naroda. 5824

Brivski stol se proda.
Š. Strmoli, Ljubljana, Pod trančo 1. 5808

Zenitna ponudba.
Orožn. narednik, 33 l. star, z 80.000 K gotovine, želo podjeten, se želi v svrho ženitve seznaniti z gospico ali mlajšo vdovo, katera bi imela posestvo, gostilno ali trgovino. Ponudbe pod „Sreča Te išče 5810" na upravo Slovenskega Naroda. 5810

Veliko prazno sobo išče
v Ljubljani, eventuelno na periferiji mesta, družina z 1 otrokom. Ponudbe pod „Družina 5814" na upravništvo Slov. Naroda. 5814

Moško kolo
dobro ohranjeno s prostim tekom se proda. Gosposka ul. 9/I. 5817

Amerikanci ozir. Primorci!
Posestva od 4 do 100 oralov, **trgovske hiše, vile** s posestvi, **gostilne, hotel, mlin, stanovanjske hiše, tovarna, pekarna** se prodajo potom pisarne **Zagorski, Maribor, Barvarska ulica 3.** 5799

Dobra vijolina
(Orchester), se proda. Kavarna Škofja ul. 12, Ljubljana. 5819

Izurjena prodajalka
se sprejme v papirni stroki. Oferte je poslati na šifro „Papir 5822" na uprav. Slov. Naroda. 5822

Damsko kolo
dobro ohranjeno se proda. Naslov v upr. Slov. Nar. 5813

Išče se
v odvetniški pisarni izurjena stroje piska(—ec) in stenografinja(—). Ponudbe na **dr. A. Vrtačnik,** Dalmatinova ulica št. 3, pritličje, desno. 5734

Lepa enonadstropna hiša
z lepim vrtom v sredni Ljubljane se takoj proda. Cena zmerna. Kupcu je stanovanje na razpolago. Naslov pove uprava Slov. Naroda. 5807

Mesečno sobo išče
soliden gospod, eventualno vzame sobo z dvema posteljama s svojim kolegom. Ponudbe pod „V. P. 5827" na upravo Slov. Naroda. 5827

2 dijakinji se sprejmeta
na stanovanje in hrano. Ponudbe pod „Stanovanje 5805" na upravo Slov. Naroda. 5805

Lepa dobrovpeljana trgovina
na najlepšem prostoru sredi mesta Maribora v Gosposki ulici se odda. Vpraša se pri Franja Kranjc, Maribor, glavna pošta poštno ležeče. 5830

Praktikantinja
za pisarniško moč išče mesta v večji trgovini ali podjetju v Ljubljani, pod šifro „Kontoristinja 1000" 5812

Javna dražba
Petek 26. avgusta ob 9. uri dopoldne se vrši javna dražba raznega lepega pohištva v Šmartnem pod Šmarno goro v starem šolskem poslopju (krasna kredenca, dek. divan in drugo). 5826

Zobozdravnik
dr. Rodoscheg
zopet ordinira.

200.000
praznih vreč iz jute,
različnih velikosti, proda firma
Beghese & Del Bianco
Trieste, Via Salice 7.
5816

Stružnica
(Revolverbank) z vertikalno revolversko glavico za 6 delavnih kosov, vretenskega prelaza 35 mm, znamka „Hirsch's Maskiner, Stockholm" kompl. s predložnikom odda **Eisen-u. Metallwarenfabrik A. Wanitsch & Co., Waltendorf - Graz.** 5825

Razglas.
V nedeljo 27. t. m. popoldne ob 4. uri se bo prodalo na javni dražbi 344 m³ tramov pri postaji v Logatcu. Izklicna cena K 206·000 ali m³ K 600. Kupci se vabijo. 5806

Knjigovodja
dobro izvežban z večletno prakso in prima referencami se proti dobri plači **takoj sprejme pri tvrdki**
R. Stermecki, Celje

Trstje za strope izdelnje in prodaja
na debelo in drobno m² po K 4·— pri večjih naročilih znaten popust. Steiner **Anton, Ljubljana, Jeranova ul. 13, Trnovo.** 26

Pozor, trgovci s klobuki!
Vsakovrstne klobuke od 160 K naprej imam v veliki zalogi; tudi lepe velourne klobuke. **Franjo Černar, tovarnar v Stobu, pošta Domžale.** Tovarna je oddaljena 7 minut od postaje Domžale Cene primerno nizke, postrežba točna

Išče se za pošteno družino
manjše kmetsko posestvo
v najem in oskrbo za stalno ali vsaj za daljšo dobo. Ponudbe pod „Mala posest 5795" na upravništvo Slovenskega Naroda. 5795

G. F. Juráček
uglaševalec glasovirjev
v Ljubljani
Wolfova 12.
Izvršujem uglaševanja ter popravila glasovirjev in harmonijev specijalno strokovno, točno in ceno.

Putnika
samo prvorazrednu, iskusnu i već uvedenu silu, traži tvornica špirita, likera i ruma, velepecara žestokih pića, te veletrgovina vina za Sloveniju. Izcrpive ponude pod „Putnik 5797" na upravo Slov. Naroda. 5797

Posestvo na deželi,
vili slična hiša in več gospodarskih poslopij, neizrabljene vodne moči, nad 10 oralov obdelane zemlje, nad 100 sadnih dreves, se za 375.000 dinarjev proda. **Margareta Klun, Radeče pri Zidanem mostu.** 5777

Išče se
mesečna soba
s posebnim vhodom eventualno z oskrbo, ali pa manjše stanovanje z opravo ali brez oprave proti zelo dobri najemnini. Ponudbe na **poštni predal št. 53.** 4905

Klavirje
uglašuje in popravlja solidno in točno
ter gre tudi na deželo.
Ivan Povše, Ljubljana, Tržaška c. 45

Trgovski potnik
dobro upeljan še prep vojno in kakor tudi sedaj v območju Hrvaškem ozir. Slavoniji, Liki, Primorju ter Sloveniji želi mesto v kakem večjem galanterijskim all manufakturnem podjetju. Nastop po dogovoru. Dopisi se naj pošiljajo na uprav. Slov Nar. pod naslov „Trgovski potnik 5796" do 15. sept. t. l. 5796

Vabilo
na
izredni občni zbor
Posojilnice za sodni okraj Velikolaški in okolico
reg. zadr. z neom. zavezo
ki se vrši
dne 11. septembra 1921 ob 9. dopoldne v posojiln. pisarni.

DNEVNI RED:
1. Volitev načelstva in nadzorstva.
2. Sprememba pravil.
3. Revizijsko poročilo.

Ako bi ob določeni uri ne bil ta izredni občni zbor sklepčen, se vrši v smislu pravil § 36 pol ure pozneje brez ozira na zastopane deleže in navzoče zadružnike, drugi občni zbor v istih prostorih in z istim dnevnim redom.

Načelstvo.

Špedicijska firma
Ludovik Ševar,
vd. na Rakeku izvršuje točno in najhitreje vse v to stroko spadajoče posle, tudi **carinjenje.** 2535

Pohištvo
za vse sloje dovršeno, trpežno in ceno, kakor tudi vse vrste tapetniških del priporočata **BRATA SEVER. Ljubljana, Gosposvetska cesta 13.** (Kolizej) 4953

Prodajalka
se sprejme takoj. Ponudbe **Kranj, poštno ležeče 119.** 5801

Proda se lepa salonska oprava. Cena 15.000 K.
Naslov pove upravništvo Slov. Naroda.

Učenec za modno trgovino se takoj sprejme.
Naslov pove uprav. Slov. Naroda. 5676

Oglas.
Nakup sena in slame.
27. avgusta se bodo zaključevale pogodbe v intendanturi Dravske divizijske oblasti, vojnom okrugu u Mariboru in Celju, pri Komandi mesta v Ptuju in Slov. Bistrici.
Interesenti naj stavijo pismene ali ustmene ponudbe na količine, katere lahko nabavijo.
Pripravljeno seno in slama vsake vrste se odkupuje po dnevni tržni ceni prešana ali neprešana franko vagon.
Dado se vojni tovorni listi in uputnice ter stavljajo se vagoni.
Ponudbe se sprejemajo tudi po 27. avgustu.
Komanda Dravske divizijske oblasti E. broj 13.105.

Bombažena predilnica in tkalnica Tržič išče za takojšnji nastop
prvovrstno pisarniško moč
za kalkulacijo in prodajo. Vpoštev pridejo samo v tej stroki dobro verzirani in sposobni prosilci. Razventega
perfektno stenotipistinjo
(nikaka začetnica) katera naj bode tudi komercijelno dobro izobražena. Pogoj za obe službi je popolno obvladanje slovenskega in nemškega jezika, po možnosti tudi srbohrvaščine. Prosilci naj vpošljejo svoj cur. vitae, spričevala, zahtevke plače, ter po možnosti tudi sliko direktno na gornjo tvrdko.
Jugosloveni imajo prednost.

Jugoslovansko zastopstvo:
ALOMA COMPANY
Ljubljana, Kongresni trg štev. 3/I
Podružnica:
Zagreb, Duga ulica broj 33.

Potrebno in koristno je
da brez odloga potrdite sprejem denarja, ki Vam prihaja iz Amerike po našem posredovanju potom kr. poštno-čekovnega urada.
Pazite, da boste naznanili pošiljatelju **natančni znesek,** ki ste ga sprejeli, in dan, ko Vam je bil izplačan.
Radi mnogih pritožb ameriških rojakov o nesprejemu denarja v stari domovini in vsled nepotrebnega preiskovanja pri nas ter po poštah Vas to prosimo.
Enake pritožbe so se po strogi preiskavi dosedaj izkazale skoraj v vsakem slučaju kot neopravičene. Večkrat se dobe ljudje, ki posebno sorodnikom radi prikrivajo sprejem poslanega denarja, češ, bo raje še poslal, ker bo mislil, da smo v potrebi. V resnici pa dosežejo nasprotno. Ko se po oficijelni preiskavi pošiljatelj prepriča, da je bil denar pravilno izplačan, izgubi spoštovanje in zaupanje ter mnogokrat dolgo traja, predno se odloči poslati zopet kaki denar.
Konečno se obračamo še na one rojake in rojakinje, ki vsled malomarnega poslovanja nekaterih posredovalcev čakajo po več mesecev na poslani denar, da priporočajo svojim sorodnikom v Ameriki pošiljati denar potom naše banke.
Točna postrežba — to je vedno bilo in bo ostalo naše geslo.
FRANK SAKSER STATE BANK
82 Cortlandt Street New York, N. Y.

Zahvala.
Za izraženo sočutje ob priliki smrti in pogreba našega ljubljenega soproga, očeta in starega očeta, gospoda
Josipa Stariha
se tem potom najprisrčnejše zahvaljujemo. Iskrena hvala Sokolu, požarni brambi, mestni godbi, posebno pa gg. pevcem, sorodnikom, prijateljem in znancem ter občinstvu, ki so pospremili rajnika na njegovi zadnji poti.
V Črnomlju, 21. avgusta 1921.
Obitelj Starihova.

†
Priplul je smrtni angel in poljubil na čelo mojo nad vse ljubljeno hčerko: odšla je v večnost moja edinka
Jožica
v cvetju 9 let, dne 22. avgusta po kratki mučni bolezni.
K večnemu počitku jo shranimo dne 24. avgusta ob 4. popoldne na pokopališču v Šmartnem pri Kranju.
Vse, ki so jo poznali, prosim, da jo ohranijo v prijaznem spominu.
Ljubljana, 23. avgusta 1921.
Živinozdravnik Josip Šink.

SLOVENSKA BANKA
Vplačana delniška glavnica K 30,000.000·—
Telefon št. 567
Čekovni račun 12205
Ljubljana, Krekov trg št. 10, nasproti „Mestnemu domu".
Obrestuje najugodneje vloge na knjižice in v tekočem računu. — Izvršuje vse bančne posle najkulantnejše.

Lastnina in tisk »Narodne tiskarne«.
Za inseratni del odgovoren Valentin Kopitar.